

Колісник В. Ю.,

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧО-ТЕХНІЧНИХ НАПРЯМІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗНАНЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядаються теоретичні основи готовності студентів до використання іноземної мови у професійній діяльності та аналізуються її психологічна та іншомовна складові.

Ключові слова: особистісний підхід, іншомовна готовність, різнорівневий підхід, іноземна мова спеціального призначення.

В статье рассматриваются теоретические основы готовности студентов к использованию иностранного языка в профессиональной деятельности и анализируются ее психологическая и иностранная составляющие.

Ключевые слова: индивидуальный подход, иностранная готовность, подход разных уровней, иностранный язык специального назначения.

The article deals with the theoretical bases of students' readiness to usage English in their professional activity. The foreign language and psychological components of the readiness are analyzed.

Keywords: personal approach, foreign language readiness, multi-level approach, English for Specific Purposes.

Проблемою дослідження є теоретичні основи використання особисто-орієнтованого підходу до навчання іноземної мови (ІМ) на природничо-технічних напрямках. Тому мета статті – з'ясувати науково-педагогічні основи готовності студентів до використання ІМ у професійній діяльності.

Науковими результатами мають стати аналіз теоретичних засад особистісно-орієнтованого підходу до навчання та розробка структури готовності студентів до використання ІМ у професійній діяльності. Завдання роботи включають: 1. встановити рівень розробки цієї проблеми у педагогіці; 2. проаналізувати складові готовності студентів до вивчення ІМ на природничо-технічних напрямках.

Розвиток сучасної освіти і науки спрямований на підготовку фахівця високого рівня відповідно до вимог ринкової економіки. Тому “у вивченні дисципліни у немовних ВНЗх перевага має надаватися не англійській мові для загальних цілей (General English), а англійській мові для спеціальних цілей (English for Specific Purposes)” [5]. Цей предмет поєднує в собі знання мови та профілюючого фаху.

Аналіз науково-методичних джерел показав, що на даний час в педагогіці розроблено окремі аспекти викладання ІМ на немовних напрямках та вста-

новлено принципи особистісного навчання. При вивченні ІМ спеціального призначення (ІМСП) розглядалися наступні спеціальності: економічні (Є. В. Мірошниченко, Ю. О. Семенчук), технічні (І. М. Грішина, О. Б. Тарнопольський), юридичні (Л. Б. Котлярова, Г. П. Савченко), торгівельно-економічні (Л. Ф. Манякіна), військові (Р. Г. Зайцева, Н. І. Угрюмова), фізичне виховання (Л. І. Морська), медичні (О. В. Богомаз, О. Д. Омельченко).

Методикою навчання ІМ для професійних цілей займалися: Н. В. Ягельська, Л. І. Богатикова, С. С. Коломієць, Т. Хатчінсон, А. Вотерс, П. Стрєвенс, А. Джонс, Т. Дадлі-Еванс та ін.

За структурою вивчення досліджували переважно іншомовну компетенцію (В. О. Артемов, Л. В. Банкевич, Ю. В. Гнаткевич).

Особистісний підхід до навчання розробили: А. А. Плігін, Є. В. Бондарєвська, Т. Р. Гуменникова, Л. С. Виготський та інші.

Різномірний підхід став предметом вивчення у працях Є. С. Полат, О. В. Яновицької, Н. Ю. Сидоренко, М. О. Зубкової, А. Ю. Цини.

Упродовж останніх років у теорії та практиці викладання ІМСП на неможливих факультетах ВНЗів учені розглядали наступні питання: використання ІМ як інструменту спілкування в діалозі культур та цивілізацій сучасного світу: І. Л. Бім, Н. Д. Гальскова, Р. П. Мільруд, А. А. Міролюбов, С. Г. Тер-Мінасова, Н. І. Жинкін, І. А. Зімняк; креативні технології активного навчання: А. В. Алферов, С. Брумфіт, Г. А. Китайгородська, В. В. Петрусинський; формування комунікативних умінь засобами ІМ: В. Л. Кузовльов, В. Г. Костомаров, А. А. Леонтєв; формування професійної спрямованості: Л. Ш. Гегечкорі, М. А. Давидова, Б. К. Сєпєвич; комунікативний підхід до навчання: А. Н. Леонтєв, Г. В. Рогова; термінологічна лексика ІМ окремих галузей: В. Д. Борщовецька, Ю. О. Семенчук, Р. Дей, М. Джонак, І. Краков'як та ін.

Здійснені дослідження зробили значний внесок у розвиток педагогіки, проте тема навчання ІМСП на природничо-технічних напрямках розкрита недостатньо, що становить актуальність цієї теми.

У кінці 90-х років ХХ ст. до теорії викладання ІМ ввели поняття “міжкультурна компетенція”. На думку П. І. Образцова, вимоги міжкультурного спілкування поставили викладачів перед необхідністю навчання студентів на різному рівні володіння вміннями:

1) використовувати ІМ в автентичних ситуаціях міжкультурного спілкування; 2) пояснити та засвоїти на певному рівні чужий спосіб життя, поведінки; 3) розширити індивідуальну картину світу за рахунок залучення до мовної картини світу носіїв мови, що вивчається [3, с. 18]. Саме застосування різномірного навчання вирішує поставлені проблеми, дозволяючи засвоїти матеріал та зберегти психологічний оптимізм у навчанні.

Отже, формування готовності до вивчення ІМ студентів із застосуванням особистісно-орієнтованого підходу на основі різномірного навчання для спеціальностей “Біологія”, “Хімія” та “Математика” ще не було об'єктом глибокого дослідження педагогіки. Це зумовлює новизну обраної теми.

Цілями навчання називають “запланований кінцевий результат, якого викладач очікує від певним чином спрямованої власної педагогічної діяльності студентів” [4, с. 269]. Для досягнення навчальної та психологічної цілей навчання доцільно взяти за основу особистісно-орієнтований підхід до навчання. Учений П. І. Образцов стверджував, що професійно-орієнтований підхід до навчання ІМ включає формування у студентів здібностей іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення, при організації мотиваційно-спонукальної та орієнтовно-дослідницької діяльності [3, с. 21]. Відтак, мета викладача ІМСП – показати засоби оволодіння ІМ та навчити студентів ними користуватися на практиці. Для цього потрібен певний механізм здійснення необхідних дій. Він складає поняття “готовності” до використання мови у професійній діяльності, що і є предметом нашого вивчення. Готовність до використання ІМ складається з двох частин: психологічної та іншомовної.

1. Психологічна готовність охоплює: бажання, інтереси, мотиви, усталеність у професії, впевненість у правильності власного вибору. Бажання розрізняють стійкі та нестійкі. Наявність незмінного бажання сприяє навчанню та викликає зацікавлення до систематичної праці над собою. Протилежний вид виявляє коливання в різні боки та пошук ідеального варіанта для студента.

Інтерес є наслідком бажання, вони тісно пов’язані. Відомо, що хочеться вивчати цікавий матеріал, і навпаки – коли є бажання, стає цікаво. При навчанні ІМ захопливими можуть бути як види роботи (діалоги, інсценування, ознайомлення з цікавими фактами про вчених, описи, ситуації, розв’язання конфліктів), так і форми проведення заняття (заняття-ігри, конкурси, вікторини, день відкритих дверей, ін).

Виходячи з логіки дослідження, ми схильні розглядати такі види мотивів: 1) професійно-прикладні: створення спільного підприємства з іноземцями, праця за кордоном, вступ до магістратури, просування у кар’єрі, підвищення власного професійного рівня за допомогою іншомовних джерел та інші; 2) особистісні: полегшення роботи з комп’ютером, подорож за кордон, саморозвиток, примус родичів.

Усталеність у професії визначається точністю поставлених цілей та чітким розумінням засобів їхнього досягнення. Маючи цей мотив, люди свідомо обирають свою майбутню професію та не полишають цього бажання, не зважаючи на труднощі.

Впевненість у правильності власного вибору підпорядковує попередні мотиви та приносить людині величезне емоційне задоволення, підвищуючи самооцінку та привчаючи до рішучих дій.

2. Іншомовна готовність. “Іншомовна компетенція є запорукою постійного навчання протягом життя; відтак, предмет ІМ стає одним із провідних у вищій школі, оскільки саме він дає ключі до одержання інформації про новітні технології у галузі майбутньої професії студента, саме

він уможливує партнерське спілкування фахівців, допомагає ширше презентувати та поширювати результати своїх наукових пошуків...” [1, с. 508]. Іншомовна компетенція розглядається нами як складова іншомовної готовності, котра виступає важливим показником її сформованості.

Науковець О. І. Каменський називає чотири основні цілі для створення моделі іншомовного спілкування. Це такі:

Практична ціль: інтегральне формування мінімального рівня зрілості професійно-мовної компетентності та інформаційно-когнітивної компетентності фахівця. Освітня ціль: поширення світогляду студентів відповідно до принципів гуманізації та гуманітаризації освіти, ..., підвищення рівня культури мислення, спілкування та мовлення. Розвивальна ціль: стимулювання формування інтелектуальних, емоційних і поведінкових компонентів ключових компетентностей студентів, ..., розвиток психологічних механізмів сприйняття, уваги, пам'яті та мислення. Виховна ціль: виховання толерантності та поваги до духовних цінностей інших культур, ..., розвиток незалежності, творчої активності та особистої відповідальності за результативність навчання, розвиток умінь соціальної взаємодії [2, с. 111].

Аналізуючи розглянуті джерела, робимо наступні висновки. Об'єктом вивчення була іншомовна компетенція. Ми ж пропонуємо зосередитися на комплексі іншомовної та психологічної видів.

2. Проблеми викладання ІМ на спеціальностях “Біологія”, “Хімія” та “Математика” потребують ґрунтовного дослідження.

3. Застосування особистісно-орієнтованого навчання ІМ на основі різнорівневого підходу не стало метою широкого наукового пошуку. Тому варто розглянути саме цей напрям при викладанні ІМ на риродничо-технічних напрямках ВНЗів.

Література:

1. Богданович Т. Г. Розвиток професійно-комунікативної компетенції при викладанні іноземних мов / Т. Г. Богданович // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”. – 2008. – Вип. 9. – С. 508-512.

2. Каменський О. І. Іншомовна компетентність як компонент змісту професійної підготовки фахівця економічного профілю / О. І. Каменський // Вісник Черкаського університету. Серія “Педагогічні науки”. – Черкаси: Видавництво Черкаського національного університету. – 2008. – Вип. 120. – С. 109-114.

3. Образцов П. И. Професионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов / П. И. Образцов, О. Ю. Иванова. Учебное пособие / Под ред. П. И. Образцова. – Орел: ОТУ, 2005. – 114 с.

4. Пальчевський С. С. Педагогіка: Навч. посіб. / С. С. Пальчевський. – К.: Каравела, 2007. – 576 с.

5. Ягельська Наталія Валеріївна. Методика організації самостійної роботи студентів з англійської мови з використанням професійного мовного портфеля: дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Н. Я. Ягельська. – К., 2005. – 20 с.